

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Gabriela Babnik
SUŠNA DOBA

Copyright © Beletrina Academic Press, 2012

<http://www.zalozba.org>

Translation Copyright © 2015 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-01544-7

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

**DOBA
SUŠE**
GABRIELA BABNIK

Prevela Tijana Simonović

Beograd, 2015.

*Neka ideja je željna tvog tela.
Neka budnost, željna da se pretvara i deli.
(Lez Mari, Led usred leta)*

Za moje dve devojčice koje, dok ovo pišem, spavaju

Prvo poglavlje

Ne možeš znati koliko je pile teško ako ga ne uzmeš u ruke i ne protreseš.

(afrička poslovice)

Ležali smo na krevetu u zamračenoj sobi, mada nisam sigurna da bi se išta promenilo i da smo upalili svetlo. Da li bih ja postala ono što sam bila, i on ono što je bio. Približila sam mu se. Približila sam mu se koliko god sam mogla. Njegovom glasnom disanju i toploj koži. Rekao je, i to potpuno ozbiljno, što je izjavi dalo dodatni šarm, da ima bivolje srce. Upregla sam ga, tog bivola, i sada ću ga teško ponovo pustiti. Kostu mi neće dati. Znam, pišem kao da sam iz prošlog veka, mada, i jesam iz prošlog veka. Rođena sam posle Drugog svetskog rata. Negde sam pročitala da ne treba ovako počinjati roman. Mislim, tako što napišeš „rođen sam tu i tu“, ali neka ostane tako. Neka mi bude oprošteno što sam ležala u krevetu, u mraku, s mladićem koji je imao lice kao nacrtano. Oči, čelo, nos, kao da ih je neko izrezao od kartona i nalepio.

Spavao je s napola otvorenim kopcima i poželega sam da mogu da mu ih zatvorim. Neke stvari o njemu sam znala i ovako,

izdaleka. Mogla sam da pretpostavim. Kada smo otišli u hotel, na primer. Dok sam pognuta tražila novčanik po torbi, gledao je na drugu stranu. Ili kada sam usred bela dana na ulici htela da ga uhvatim za ruku – to sam se tek skoro odvažila da uradim, ranije ne. Pre bi samo hodao pored mene, njegovo vitko, vižljasto telo auto-mehaničara, iako, iako je tokom života već radio mnoge stvari, videlo mu se po žilama, ne samo na rukama, već pre svega na slepoočnicama, velike, jake žile, žile kao električni kablovi, žile kao čelik, kao voda, nepobedive, a ja sam pored njega nosila svoju žutu torbu, sa odštampanim baštenskim cvećem, koju sam zatim otprilike negde na pola puta ispustila iz ruku.

U hotelu, kada smo naslonili leđa na plastične stolice, kada su naša tela konačno odahnula, rekao je da me je spazio upravo zbog te torbe. Na drugoj strani ulice. Između nas su tekle reke automobila, ljudi, prodavaca, žena s teretom na glavi i bez njega, dece s manje ili više ostarelim licima, a on me je ipak primetio. Oči su mu bile poluotvorene, kao sada, kao da ih je malopre otvorio. Iako nije više gledao, bar ne u mom pravcu. Pretpostavljam da je sada gledao ka unutra, u to svoje bivolje srce i vruću krv, koja je u njemu strujala u talasima.

Verovatno je zato hrkao. Kao da čitavu večnost nije spavao, kao da je jedva čekao da ga neko pozove u krevet. To sam naslutila još sa suprotne strane ulice. I kada smo konačno prišli blizu jedno drugom, rekao je: „Gledali ste me.“

Tačno se sećam da mi se obraćao sa „vi“. Onda sam i ja rekla isto to: „Primetila sam da me gledaš.“

„Šta ćemo sad?“, nasmejao se. Čitala sam držeći žutu torbu, jer bi bilo glupo bilo šta reći, i pogledala u stranu.

Tada sam shvatila i da ću teško podneti to što ga nisam pogledala. To visoko, vitko telo. Ali to sam već ispričala, sada moram da pričam dalje, da bacim karte na sto; kada sam mu okrenula leđa, zamišljala sam kako mi svoju veliku tamnu ruku, o koju se odbijalo sunce, zavlaci pod majicu i diže grudi koje su već čitavu večnost visile.

„Pomoći ću vam da ponesete torbu“, rekao je dok sam polako vraćala pogled ka njemu. Osmehnula sam mu se.

Sad, pošto sam, prelazeći ulicu, zamalo izbegla smrt, on bi meni nosio torbu. Samo to, ništa drugo. Naravno da sam znala kako te stvari idu na ovom kontinentu, nema ljubljenja na ulici, nema držanja za ruke, posebno između ljudi suprotnog pola, nikakvog pokazivanja bliskosti u javnosti, dakle, i nositi torbu, dok sam ja zamišljala njegov prst u ustima i ruku na stomaku, ipak je bilo previše. Odmahnula sam glavom, šta sam drugo mogla. Još kao dete sam, svaki put kada bih nešto jako želela, odmahivala glavom. „Ne treba, mogu sama.“ U stvari, bilo je potpuno suprotno i pretpostavljam da mu je to bilo jasno. Dok smo kasnije hodali jedno pored drugog, vrlo sporo i lagano, kao dva cveta pamuka u kovitlacu prašine, ipak mi je poneo torbu.

Otišli smo u obližnji hotel, nismo ni mogli da odemo na neko drugo mesto. Žena kao što sam bila ja, i čovek kao on. Bio je dve glave viši od mene, ali na visoke muškarce bila sam naviknuta odranije, to za mene nije bilo ništa posebno. Možda je drugima smetalo što se žena od šezdeset dve godine i muškarac od

dvadeset sedam šetaju jedno pored drugog. Možda je recepcionerki u hotelu smetalo što smo se, dok sam zavlačila ruku u torbicu, slučajno dodirnuli laktovima, a onda i ramenima. Videla sam, videlo joj se na licu. Još jedna koja je došla na safari. Samo što tu, u tom neurednom hotelu, nije bilo ni oblaka, a kamoli trave i lavova u njoj. Samo uzak, taman hodnik i stepenice koje vode ka sobi. Kada otvoriš vrata, s leve strane je krevet, pored njega noćni stočić od jeftinog drveta, malo pored frižider i na njemu vaza s plastičnim ružama. Bile su tu i dve stolice, na koje smo stidljivo seli, ja još stidljivije nego on. Savila sam noge – položaj u kome sam kasnije u Africi još mnogo puta sedela – dok je on otišao do frižidera i iz njega uzeo flašicu vode. Pravila sam se da gledam prema prozoru, ka zavesama na prozorima, teškim zavesama koje su visile do poda i bile u neskladu sa svim onim što se događa napolju, sa svim tim suncem i preterano naglašenom gestikulacijom, s primamljivim osmesima prodavaca na ulici, i pokušavala da odagnam misli o onome što bi moglo da se desi među nama. Ipak sam se plašila onoga što bi mogao da kaže. Plašila sam se da će se iznenada okrenuti, i dalje držeći flašicu u rukama, i reći „lezi i raširi noge“ ili „ajde da te pojebem, zato si me i dovela u ovaj hotel, zar ne?“. Na tako nešto ne bih znala kako da odgovorim.

„Hladno vam je?“ Trgla sam se, u tom trenutku bih se trgla šta god da je rekao. I pošto nije rekao ništa više, pogledala sam ka torbi i tek tad shvatila da sam je pri ulasku ostavila na podu pored kreveta. Kao da je razumeo taj moj jedva primetni pokret glavom, kao da je razumeo više nego što ću ja ikada razumeti, još jednom je krenuo ka krevetu, već sam mislila da će sesti, pozvati me da

konačno obavimo ono zbog čega smo došli ovamo, ali samo se sagnuo, podigao torbu s poda, kao da je to najnormalnija stvar, kao da te plastične ruže i taj ugaženi tepih i taj svileni prekrivač na krevetu ništa ne znače, i dodao mi je.

Privila sam je uz grudi kao da držim dete. „Ako vam je hladno, mogu da vam dam svoju majicu.“

Odmahnula sam glavom. Ne znam da li me je razumeo, ali je već u sledećem trenutku naglim pokretom povukao tanki komad tkanine preko glave i tako stajao ispred mene. Jedino što mi je još u sećanju su te dlake, guste, tamne dlake, koje su mu se širile od stidnog predela nagore, ka stomaku, skoro do vrata. U stvari, nisam mislila da crni muškarci mogu biti maljav, ili bar ne u toj meri.

U toj sceni, toj nemoj, stidljivoj, skoro drhtavoj sceni iščekivanja, u kojoj bi sve moglo da se desi, ili pak da se ne desi, dobro bi nam došla treća osoba, ali kako je nije bilo na vidiku, nagnula sam se ka njemu i s dva prsta uzela natopljenu majicu. „Molim te, nemoj da mi persiraš.“

„Da pređemo na ti?“

Klimnula sam glavom. Sad bi već trebalo da razume šta hoću time da kažem. Moj sin mi se smeja, posebno dok je bio mali. Mnogo godina kasnije rekao mi je da je celo detinjstvo mislio kako njegova majka ima grivu. Lavlju grivu, možete misliti. I možda me je tamnopusi mladić i zbog nje pomazio po licu. Velika, topla ruka proveravala je da li su mi to čelo, ta udubljenja za oči i taj nos samo nalepili tu. Izrezali od kartona i nalepili. Htela sam da mu kažem da je moj sin otprilike njegovih godina i da je zato bolje da

budemo na ti, ali sam umesto toga, pošto se okrenuo od mene i otišao do prozora da namakne teške plišane zavese, radije buljila u njegovu zadnjicu. Madoni je trebalo jedno pedeset godina da se dočepa takvih guzova, meni neće uspjeti ni u sledećem životu.

„Hotel nije loš“, rekla sam, čisto da bih nešto rekla, „ali nas je recepcionerka...“

Odmahnuo je rukom, kao da hoće da mi pokaže da prekinem, da nema smisla nastavljati. I kako se približio krevetu, kada se njegova senka ponovo nadnela nad moju, odjednom sam shvatila da me podseća na nekoga. Na nekog koga više nema, ali ko se kroz njega, preko farmerki koje su mu visile sa zadnjice i njegovih dugačkih prstiju, ponovo naselio u meni. Prati me otkako sam otišla od kuće, oribala podove, rastresla jastuke, primakla stolice stolu i zaključala baštenska vrata. Susret ili, tačnije, taj pogled na ulici nije se desio zbog moje torbe i njegove tople, pretople kože i na naličje okrenutog bivoljeg srca, već zato što smo, u stvari, sve to vreme bili zalepljeni jedno za drugo. Tek u toj zemlji bez oblaka, bez visoke trave i lavova u njoj, mogli smo da se odvojimo i stanemo na suprotne strane ulice. Možda sam luda što verujem u takve stvari. Dakle, ako sam luda, onda lice muškarca, koji mi je nosio torbu do obližnjeg hotela, koji je popio vodu iz frižidera, svukao majicu, namaknuo zavese i zaspao, ne postoji, niti postojim ja.

Malik je hteo da opljačkamo ženu. Već na pijaci mi je skrenuo pažnju na nju, to jest na njenu žutu torbu. Kada bi došlo do toga, nismo razgovarali. Pogled i pokret ili dva bili su dovoljni. Onda bismo,

kao dve lasice, pratili siluetu, koja bi se zaustavljala malo ovde, malo tamo, dok ne bismo stigli do otvorenog prostora, i tu bi sve postalo jasno. Malik je uvek išao ispred, ja sam mu, u suštini, čuvao leđa. Kad bi nešto pošlo naopako, ja bih nekoga gurnuo ili pokušao da skrenem pažnju na sebe. Ali znao sam da sa ženom sa žutom torbom neće biti lako. Izgledala je kao od vate, i kad bi se Malik zaletio u nju svojim teškim telom, sigurno bi se srušila. Nije mi se činilo kao da bi vikala ili tako nešto. Izgledala je kao da bi samo sela na pločnik i zaplakala. A to baš ne volim. Malik mi je govorio da sam *pusi*. Lupao bi se u prsa i vređao me. „Budi kreten, ako ne budeš kreten, zgaziće te. Ovo je Uagadugu, čoveče, a ne onaj tvoj buš.“

Malikovo blebetanje nije imalo nikakvog smisla. Bio sam u tom gradu već toliko dugo da sam se osećao kao da sam tu rođen. Drugarima na ulici govorio sam da sam se rodio pod nekim mostom, ne sećam se tačno kojim, ali u svakom slučaju, tu, u gradu. Malik je, u stvari, bio više *bušman* nego ja, ali u tom trenutku na pijaci nije bilo tako.

U tom trenutku hteo sam da mu objasnim da mi stvarno nije do toga da ukradem toj ženi torbu, a osim toga, izgledala mi je nekako previše bela, previše meka, kao jastuci koje sam video na televiziji, u nekoj jebenoj belučkoj spavaćoj ili dnevnoj sobi – muškarci i žene sede u njima, kao u snu, kao da je to oko njih sve što im je poznato, kao da misle, a i misle, da i svi ostali žive kao oni, dok svi mi ostali samo sanjamo njihove snove – a i još uvek mi nije bilo dobro od prethodne noći. Stvarno mi nije bilo do trčanja tri do pet kilometara po suncu, a toliko je trebalo preći za običnu pljačku. Prethodno veče bilo je kaos. Izgubili smo i motor. Malik

se pre toga uradio, tako da sumnjam da je uopšte nešto video pred sobom. Da je video, verovatno ne bi ni zapeo za tu belkinju. Ruke su joj se tresle, oči su joj bile staklaste, kao da će se svakog časa onesvestiti. Mislim da se najviše uplašila Malikovih ružičastih usana i ružičastih fleka na licu, kao da mu se na njemu rasprsla zvezda. Objasniću tu njegovu boljku drugom prilikom, ne sada, sad moram da kažem još to da je pored te belkinje, Amerikanke, Belgijanke, Flamanke, šta ja znam, stajao još jedan crn tip. I zbog njega, jebem mu mater, rekao sam Maliku da ne zaustavlja motor, ali on je uradio upravo to. Zario je mašinu u zemlju, ustao i otišao do njih, mrtav hladan. Kao da hoće da ih pita da li imaju upaljač. Dok su izbrojali do tri, imali su noževe ispod nosa. Tipa smo istresli iz gaća, ali nije imao ništa, ni hiljadu franaka.

Ljudi koji su prolazili pored gledali su u stranu, kao da ih se to ne tiče, jer su znali da ih niko ne bi pogledao da se njima to desi, i u tom trenutku imao sam osećaj da nam neće uspeti, da tu nešto ne valja. Ali to veče sam svejedno pustio Malika da obavija šta ima. I obavio je – ostali smo bez motora, bez keša, jedva smo izvukli pasoš s kojim, u suštini, nismo mogli ništa da uradimo. Mogli smo samo da sačekamo dva-tri dana i da ga bacimo u reku.

I sad bi moglo da se desi nešto slično. Žena u torbi ima papirne maramice, flašicu mlake vode i kreditnu karticu. Osim toga, negde je čeka tip broj dva. Malo manje go, s velikim udom, u svakom slučaju, crnac koji ume i hoće da trči i sa spuštenim pantalonama.

One večeri, kada su ljudi prolazili pored, tip s pasošem i bez keša odlučio je da rizikuje. Flamanku je to dotuklo i pretpostavljam

da ga je kasnije u hotelu napušila. Sigurno mu je rekla da je kretan, svinja nad svinjama. Prigovarala mu je što je nož mogao da joj se zabije u stomak dok je on sa spuštenim pantalonama trčao po pojačanje. Malo sam je ispipao, priznajem. Ispod majice, oko brusa, da vidim da li nešto krije u njemu. Ali nije imala ništa. A verovatno ni ova koja je stajala pred nama, na pijaci. Nikakvih petnaest ili dvadeset hiljada franaka nema ona u brusu, stvari na njoj su iznošene, *kaput* – što bi rekao Malik. Njegov ćale je govorio da žena ima dve faze: fazu rasta i fazu odumiranja. Mislim da je to negde pročitao, ne verujem da je to sam smislio. Naime, njegov ćale nije bio albino i umeo je da čita. Često je uveče sedeo na terasi i, kad nije čitao, slušao džez. *Kind of blue* i slična sranja. Kakogod, Malikov matori nije bio glup. Sigurno je znao šta nas dvojica radimo, ali nikad ništa nije rekao. Jedan jedini put rekao je da smo sada u takvoj fazi i da moramo da se izživimo.

Da se izživimo – brate, radije bih izliveo ovu matorku na pijaci. Stvarno, bolje da smo ostali u hotelu, onda ne bismo bili u ovoj situaciji. Ja ne bih morao da trčim po suncu i Malik mi ne bi davao znak da se maknem i da će mi glavu otkinuti ako ne budem krenuo.

Još jednom sam se okrenuo ka njoj na drugoj strani ulice. Uprkos tome što je bila u fazi odumiranja, imala je dobre listove, lepo oblikovane mišićave butine i čvrsto dupe koje je utegla u tamne tri četvrti pantalone. Belkinje, bar one koje sam video, uvek to rade. Zbog nečega moraš da ih primetiš. Veliki dekolte i tamnocrveni čipkasti brus ispod ili lančić oko gležnja. Zbog žute torbe mi se, naravno, nije digao, to bi već bilo previše da se zbog jedne takve

sakrijem u prljavu klonju i izdrkam, ali svejedno nisam morao da je opljačkam. Sve vreme sam mislio na to kako će, ako joj to uradimo, sestri na zemlju i zaplakati. A ne volim kad žene plaču, kao što ne volim staklaste oči i ruke koje se tresu. Bez tog zlatnog prstenja i kreditnih kartica, ostane im samo strah. Ponekad mi dođe da ih izbodem zbog toga! Izađu, sve ostave u hotelu, za svaki slučaj povedu sa sobom nekog crnog tipa, po mogućstvu lokalca, koji usput stavi pasoš u džep, iako taj gest nije uvek slučajan, samo Allah zna šta je sve izmuvao da uopšte dođe do tog dokumenta (što mu nimalo ne zameram), i onda idu i gledaju iza kog ćoška će neko da iskoči. Međutim, to što je bilo podne, a pijaca puna kao što samo u podne može biti puna, menjalo je sve. I zato sam Maliku ponovo odmahnuo glavom. Juče smo izgubili motor, sad ćemo glave izgubiti. A kada dobijem takav osećaj, ili bolje rečeno, kad me žigne srce, ostajem pri svome. Ali Malik nije kapirao. Kao što nikad nije kapirao o čemu je *Kind of blue*. Večerima je sedeo sa svojim čaletom na verandi i samo mislio na gole ribe i smišljao kako da s malog posla pređe na veći.

Kada me je otpozadi munuo u rebra toliko jako da mi se smrklilo pred očima, odlučio sam. Otići ću do nje i pokušati da započnem razgovor. Da vam ponesem torbu, *madam*, je l' vam vruće, *madam*, hoćemo u hotel, *madam*? Vole takve gluposti. Mislim da čak i Malikov čale zna kako obrlatiti belkinju. Kontam da je i *Kind of blue* doneo odande. Nekoliko meseci je bio na listi čekanja za vizu, obilazio oko aerodroma u Uagi i na kraju se sakrio u drveni kontejner. Pošto je posle nekoliko dana čučanja u mraku, bez vode, shvatio da je to potpuno besmisleno – kako mi je rekao

ležeći opruženih nogu, držeći ruke ispod potiljka, dok sam ja klimao glavom kao da znam o čemu priča, kao da sam već bezbroj puta bio izložen toplotnom udaru na kvadratnom metru prostora – ispuzao je napolje i prijavio se nadležnima.

Posle deportacije počeo je da sedi na verandi. Ali i to zašto sam se slagao s Malikovim ćaletom objasniću drugom prilikom. Sad je trebalo da se dočepam te žute torbe. Na lep način. Noževi su zajebana stvar. Ne mogu više da se bakćem s tim, moramo polako da batalimo, hteo to Malik ili ne. On nek se iživljava nad njima, za mene počinje novi period, ne znam još tačno kako i šta, možda naučim da šijem, nešto su me zvali, ali videću već. Prvo treba obraditi ovu šlogiranu belkinju ovde. Preći na drugu stranu ulice i očešati se blago i neprimetno o nju. Ako mi bude lepo mirisala i ako ne bude previše pričala, zvaću je u hotel. A čini mi se da neće mnogo pričati.

Kako sam znala koliko godina ima? Nisam znala. Nisam pojma imala s kim imam posla i šta hoće od mene. Još manje kad je zaspa. Sumnjam da je i sam znao. Ti ljudi stvarno umeju da budu nepredvidivi. Čim pomisliš da ih razumeš, urade nešto neočekivano. Taksista s aerodroma me je, na primer, umesto na pijacu odvezao svojoj kući. Kada sam mu rekla da moram da obavim malu nuždu, čekao me je na ulici, kao da je od sada pa nadalje on moj poverenik, ljubavnik i stražar. Tako nekako me je kasnije i predstavio svojoj porodici, bez obzira na to što smo se tog dana sreli prvi i poslednji put. Kada sam ga pitala gde mogu da operem

ruke i pokazala nadesno, klimnuo je glavom, a kada sam pokazala nalevo, ponovo je klimnuo. Za njega, voda je bila i na nebu i pod zemljom. Mutnu vodu je verovatno i u meni video i zato me je posle mnogo ubeđivanja, petnaest šoljica preslatkog čaja i beskrajnog rukovanja i zapitkivanja – kako su tvoji, kako deca, kako kuća – konačno ostavio pred nekom zgradom koja je nosila Gadafijevo ime. Torbu sam zatim vukla pored divljih vozača koji su za sobom dizali oblake prašine – u Uagadugu sam stigla na samom početku sušnog perioda, u turističkom katalogu pisalo je da je to najbolje vreme za obilazak podsaharske Afrike, jer kišno doba donosi neprohodne puteve, komarce, redovna isključenja struje i slično – pored prodavaca raskomadnog mesa, na koje su sletali rojevi muva, velikih crnih muva sa zelenim stomacima, pored gomile dece koja su praznim zardalim konzervama paste od paradajza skretali pažnju na sebe – s vremenom sam shvatila da te konzerve ne koriste ni za šta posebno, već su one statusni simbol – pored visokih vitkih žena s tamnom sjajnom kožom, koje su sekle povrće.

Negde na pola puta do pijace, pod drvoredom akacija, torbom sam se naslonila na ivicu ograde na ulici i pripalila cigaretu. Dok sam izduvavala dim, najednom sam shvatila da je to ta promena koju sam želela. Da izađem iz tišine u koju sam bila zarobljena poslednjih nekoliko meseci, da izađem iz situacije sa sinom koja je u meni rušila i uništavala sve. Bio je otprilike istih godina kao taj mladić koga ću sresti nekoliko sati posle ove cigarete. I na kraju, htela sam da pobegnem od odnosa sa svojim ostarelim ocem. Tako sam ga zvala, iako mi nije bio pravi otac. Sa majkom, koja